

Проблеми викладання

УДК 614.253.4:615:331.101.32

А.Я. Велика, О.О. Перепелиця

ОЦІНКА ЗАДОВОЛЕНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПРОВІЗОРІВ МАЙБУТНЬОЮ ПРОФЕСІЄЮ

Вищий державний навчальний заклад України «Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці

Резюме. У роботі за сукупністю чинників визначено стан задоволеності обраною професією студентів-провізорів як інтегрального показника ставлення студента до майбутньої спеціальності. Із проходженням всіх етапів університетської освіти спостерігалось зниження кількості студентів, які задоволені своїм професійним вибором, що пов'язано з корекцією власних потреб, бажань, мотивів та інтересів у процесі навчання. Ре-

зультати дослідження можуть стати основою для розробки підходів, орієнтованих на підвищення самоефективності студентів як майбутніх суб'єктів професійної діяльності.

Ключові слова: стан задоволеності обраною професією, студенти-провізори, рівні задоволеності.

Вступ. Результати успішності навчальної діяльності залежать від позитивного ставлення студента до обраної професії. На стадії навчання у ВНЗ відбувається коригування професійних мотивів і цілей, з'являється перша задоволеність майбутньою спеціальністю, виникає позитивна перспектива на майбутнє [1, 2, 3].

Задоволеність майбутньою професією є результатом дії сукупності різних чинників, яка піддається ймовірному прогнозуванню [4]. Проблемою задоволеності майбутньою професією та її зв'язок із результатами навчальної та професійної діяльності вивчали Е.Ф. Зеєр, Н.В. Кузьміна, Л.І. Божович, С.О. Клімов, Н.О. Клименко, А.К. Маркова та ін. Задоволеність обраною професією – це інтегральний показник ставлення суб'єкта до обраної професії і є системою мотивів, що вибудовуються в певній ієрархії і передають спрямованість особистості [5]. З'ясування рівня задоволеності студентів обраною професією є важливим діагностичним критерієм ефективності їх професійної діяльності в майбутньому, що є важливим для підготовки компетентного фахівця.

Мета дослідження. Оцінити стан задоволеності обраною професією студентів-провізорів Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» у процесі навчання.

Матеріал і методи. Проведено дослідження задоволеності обраною професією студентів-провізорів 1-5-го курсу фармацевтичного факультету денної та заочної форм навчання (жовтень 2015 р.) за методикою С.О. Пакуліної, С.М. Кетько (діагностика мотивації навчання студентів) [4]. Анкета охоплювала ряд питань, пов'язаних із професійним вибором студента, його бажанням і наміром працювати в майбутньому за спеціальністю. Дослідженням охоплено 435 студентів віком від 17 до 25 років, з них 208 студентів денної форми навчання та 227 студентів заочної, 376 дівчат та 59 хлопців. Серед опитаних 99 першокурсників,

110 другокурсників, 89 третьокурсників, 93 студенти четвертого курсу та 44 – п'ятого. Математична та графічна обробка результатів здійснювалась за допомогою програми «Excel».

Результати дослідження та їх обговорення. Для оцінки стану задоволеності проаналізовано відношення (міра задоволеності) студентів до таких чинників, як «інтерес до професії», «обрана спеціальність відповідає моїм здібностям», «задоволеність вибором професії», «бажання працювати за обраною професією», сукупність яких і формує стан задоволеності обраною професією [4].

Найважливішим компонентом задоволеності є інтерес до майбутньої професії [4]. Межі коливань показників, які характеризують високий інтерес опитаних студентів до обраної професії становлять 32,3 % (4-й курс) - 64 % (1-й курс), помірний інтерес виявили 40,4 % (1-й курс) – 57 % (4-й курс) опитаних, низький – 1,01 % (1-й курс) – 4,55 % (5-й курс) (рис 1). Щодо студентів, які виявляли високий інтерес до професії, відмічено тенденцію до зниження зацікавленості від першого до четвертого курсу і зростання від четвертого до п'ятого. На нашу думку, це пов'язано з труднощами, які виникають під час вивчення фундаментальних дисциплін й не повним усвідомленням їх ролі у майбутній професійній діяльності. На IV-V курсах студенти вивчають тільки професійно орієнтовані дисципліни та набувають умінь на виробничих практиках в аптеках міста, що підвищує зацікавленість обраною спеціальністю.

Серед опитаних, які виявили помірний інтерес до обраної професії, протягом навчання спостерігається наростання зацікавленості із зануренням у професію. Така тенденція пов'язана, на нашу думку, з тим, що на вибір професії студентами цієї групи респондентів мали вплив ряд чинників – батьки, прохідний бал на ЗНО, небажання служити в армії та ін. Навчаючись в університеті, студенти знаходять своє місце в професії, тому інтерес цієї групи студентів до спеціа-

льності зростає. Окремі студенти, які оцінили свій інтерес до професії як низький, без сумніву, неадекватно уявляли зміст майбутньої професійної діяльності чи недостатньо усвідомили свої схильності і зробили помилковий вибір щодо вибору спеціальності.

Межі коливань показників, які характеризують відповідність здібностей опитаних обраній професії, становлять 16 % (5-й курс) – 33,5 % (4-й курс) для студентів, які впевнені, що обрана професія відповідає їх здібностям, та 58,6 % (3-й курс) – 84 % (5-й курс) для опитаних, які вважають, що їх здібності обрана спеціальність розкриє не повною мірою (рис 2). 1,01 % студентів третього курсу, 2,15 % студентів четвертого та 4,55 % п'ятого стверджують, що їх здібності не відповідають обраній професії. Одержані результати свідчать, що більш ніж половина студентів вважають, що їх здібності в обраній професії можуть бути реалізовані неповною мірою. Пояснення знаходимо в анкетах студентів, на думку яких професія провізора в наш час позбавлена можливості саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації.

Порівнюючи екстремуми показників, що характеризують відношення студентів до чинника «задоволеність вибором професії», встановлено, що усвідомлений професійний вибір здійсни-

ли 62,6 % студентів першого курсу та 29,5 % студентів п'ятого, вагаються щодо правильності свого вибору 36,4 % першого курсу та 70,5 % п'ятого (рис. 3). Помилковий вибір щодо професії провізора зроблено на думку 1,01-2,15 % студентів I-III курсів, серед студентів IV-V курсів таких опитаних не виявлено.

Чисельність студентів, які твердо вирішили питання щодо вибору професії (високий рівень задоволеності), у процесі навчання знижується вдвічі. Тенденція до зниження пояснюється багатьма чинниками, як соціальними, так і індивідуально-типологічними особливостями студентів. Серед студентів із середнім рівнем задоволеності обраною професією спостерігається тенденція до зростання з кожним роком навчання. На зростання задоволеності професією протягом навчанням впливають багато чинників, зокрема методи навчання, особистість викладачів, міжособистісні відносини у групі та інші, що й пояснює, на нашу думку, таке зростання задоволеності цієї групи респондентів.

Переконане бажання працювати за обраною спеціальністю виявили 45,5 % (5-й курс) – 70,0 % (2-й курс) опитаних студентів, з тенденцією до зниження від першого до п'ятого, у той час, як помірне бажання працювати провізором виявили 21,2 % (1-й курс) – 47,7 % (5-й курс) з тенденцією

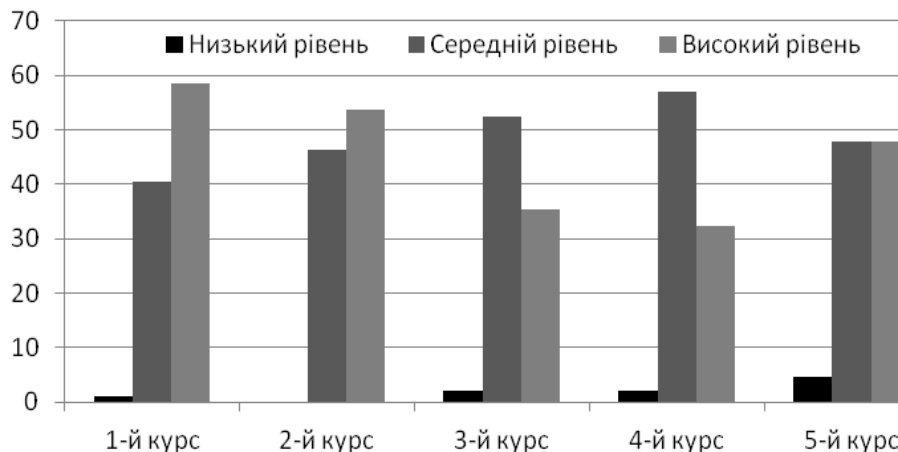

Рис. 1. Розподіл студентів (%) за відношенням до чинника «інтерес до обраної професії»

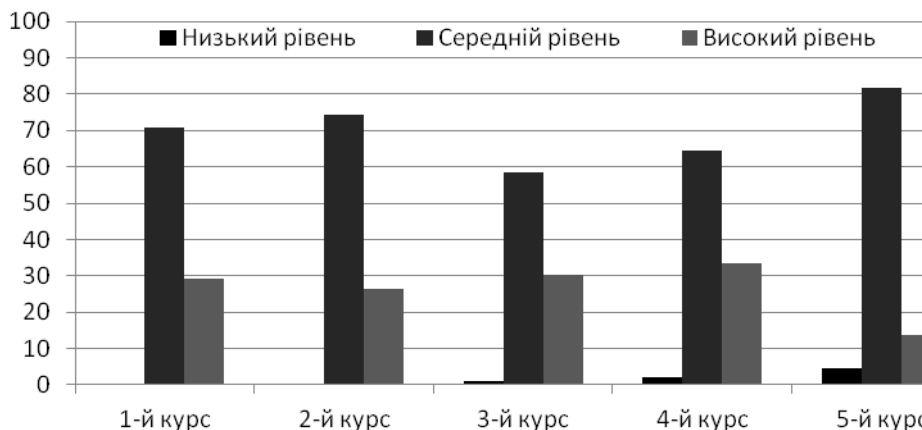

Рис. 2. Розподіл студентів (%) за відношенням до чинника «відповідність своїх здібностей обраній професії»

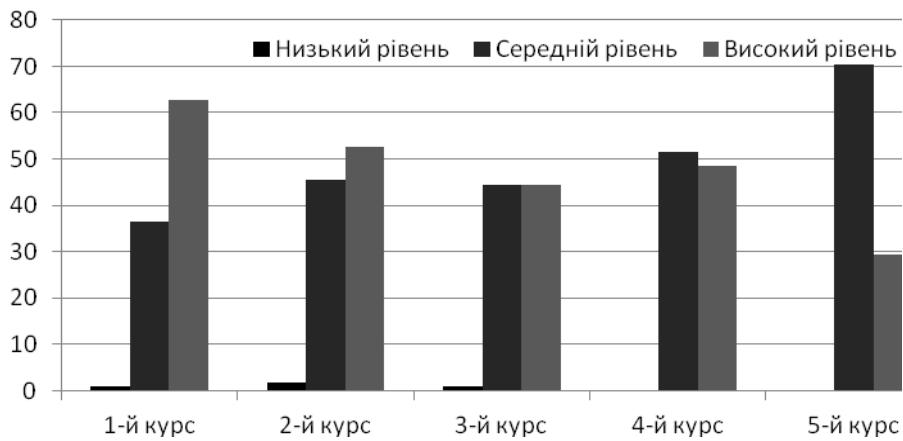

Рис. 3. Розподіл студентів (%) за відношенням до чинника «задоволеність вибором професії»

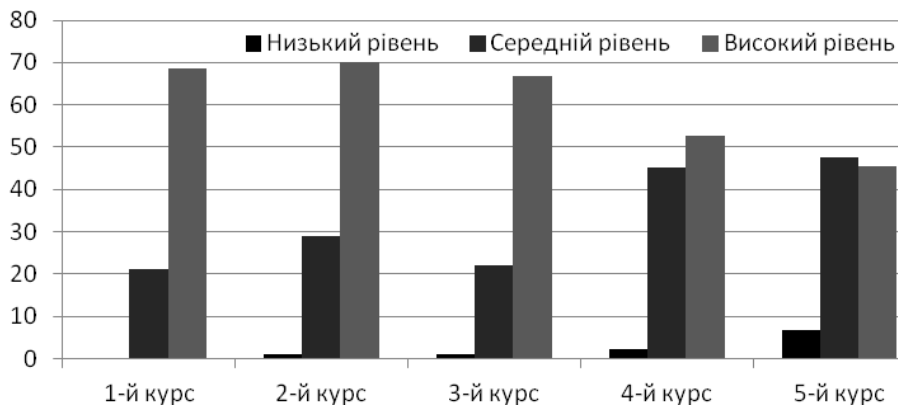

Рис. 4. Розподіл студентів (%) за відношенням до чинника «бажання працювати за обраною спеціальністю»

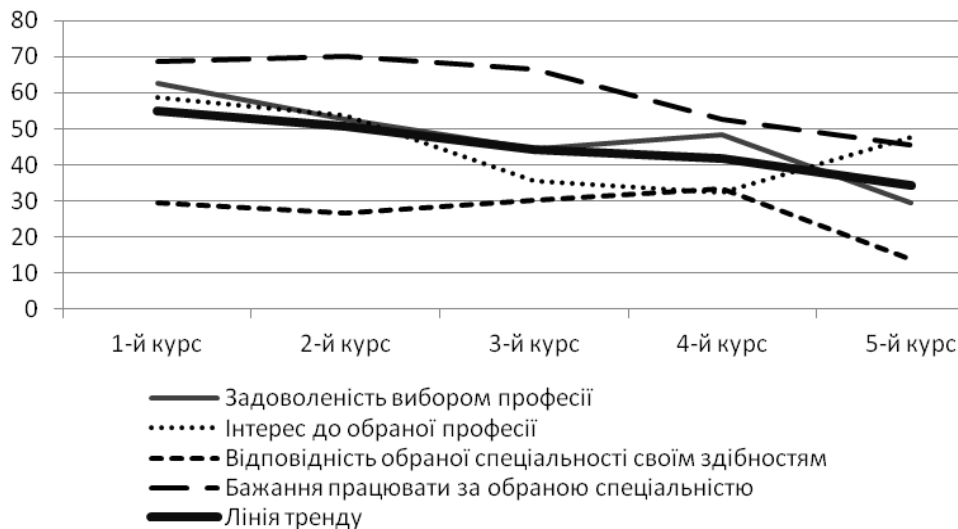

Рис. 5. Розподіл (%) студентів-провізорів із високим рівнем задоволеності обраною професією

до зростання, коливаючись від курсу до курсу (рис. 4). Із професійним зростанням студент починає бачити реальну перспективу самореалізації. Тому показники обох досліджуваних груп вирівнюються на п'ятому курсі. Низьке бажання працювати за обраною професією виявили 0,9 % (2-й курс) – 6,82 % (5-й курс) студентів.

Підсумовуючи відношення опитаних до досліджуваних чинників можна оцінити стан задоволеності студентів-провізорів обраною професією,

вирізнивши рівні задоволеності (рис. 5). Стан задоволеності студентів із високим рівнем задоволеності в міру навчання в університеті можна охарактеризувати як депресивний (лінія тренду). Така тенденція є проблемою будь-якої професійної освіти, яка веде за собою до змін з курсу до курсу [6, 7]. Отримані результати узгоджуються з дослідженнями вчених, зокрема, Н. В. Нестерової, яка виділяє весь період навчання на три етапи: I етап (1-й курс) характеризується високим

рівнем показників професійних та навчальних мотивів, які ідеалізуються; для II етапу (2-3-й курси) характерне загальне зниження всіх мотиваційних компонентів; III етап (4-5-й курси) характеризується зростанням ступеня усвідомлення й інтеграції різних форм мотивів навчання [6].

Цікавим є те, що криві, які відображають чинники «відповідність обраної спеціальності своїм здібностям» та «задоволеність вибором професії» змінюються практично однаково (синхронно), у той час як тенденції, що характеризують «інтерес до обраної професії» та «бажання працювати за обраною спеціальністю» – протилежні.

Отже, стан задоволеності професійним вибором встановлено для 55 % першокурсників та 35 % п'ятикурсників. Під час навчання відбуваються зміни у структурі інтересів студентів-провізорів, що впливає на бажання працювати за обраною спеціальністю в бік зниження. Лише 14 % випускників вбачають можливість повної реалізації свого професійного та особистісного потенціалу в майбутній професії. У міру занурення в спеціальність задоволеність вибором професії студентів знижується вдвічі, оскільки студент чітко усвідомлює свої обов'язки, роль, майбутні перспективи та реально зіставляє свої здібності зі змістом майбутньої професійної діяльності.

Висновок

За результатами отриманих досліджень стану задоволеності студентів-провізорів обраною професією встановлено, що в процесі універси-

тетської підготовки має місце зниження кількості студентів, для яких характерний стан задоволеності обраною професією, що пов'язано з корекцією потреб, бажань, мотивів студентів у процесі навчання.

Перспективи подальших досліджень. Встановлення стану задоволеності студентів-провізорів обраною професією може стати основою для розробки підходів, орієнтованих на підвищення самоефективності студентів як майбутніх суб'єктів професійної діяльності.

Література

1. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К. Маркова. – ХМ.: МГФ «Знание», 1996. – 308 с.
2. Професійна діагностика / упоряд. Т. Гончаренко. – К., 2004. – 120 с.
3. Реан А.А. О ценностно-мотивационной сфере студентов-универсантов / А.А. Реан, Т.В. Андреева, Н.Н. Киреева // Ананьевские чтения – 99: Тез. науч.-практ. конф. – СПб., 1999. – С. 83-85.
4. Кобець В.М. Задоволеність студентів майбутньою професією як емоційна складова самоефективності / В.М. Кобець // Пед. науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2012. – № 8 (26). – С. 261-267.
5. Кузьмина Н.В. Проблемы психологии профессионально-технического образования как объекта комплексных исследований / Н. В.Кузьмина // Психол. ж. – 1982. – Т. 3, № 5. – С. 146-154.
6. Хом'юк І.В. Професійна мотивація як засіб забезпечення професійної мобільності / І.В. Хом'юк, М.Б. Ковальчук // Пед. науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2011. – № 4-5 (14-15). – С. 305-312.
7. Дунець Л.І. Формування професійних інтересів у майбутніх фахівців / Л.І. Дунець, О.В. Дунець // Рідна школа. – 2001. – № 1. – С. 41-49.

ОЦЕНКА УДОВЛЕТВОРЕННОСТИ СТУДЕНТОВ-ПРОВИЗОРОВ БУДУЩЕЙ ПРОФЕССИЕЙ

А.Я. Великая, О.О. Перепелица

Резюме. В работе по совокупности факторов определено состояние удовлетворенности выбранной профессией студентов-провизоров как интегрального показателя отношения студента к будущей специальности. По мере прохождения всех этапов университетского образования наблюдалось понижение количества студентов, которые удовлетворены своим выбором будущей профессиональной деятельности, что связано с коррекцией собственных потребностей, желаний, мотивов и интересов в процессе обучения. Результаты исследования могут стать основой для разработки подходов, ориентированных на повышение самоэффективности студентов как будущих субъектов профессиональной деятельности.

Ключевые слова: состояние удовлетворенности выбранной профессией, студенты-провизоры, уровни удовлетворенности.

ASSESSMENT OF STUDENTS-PHARMACISTS SATISFACTION WITH THEIR FUTURE PROFESSION

A. Ya. Velyka, O. O. Perepelytsia

Abstract. In this work the state of satisfaction of students-pharmacists with their chosen profession, as an integral index of a student's attitude to their future profession, was determined based on the combination of factors. As the students progressed to the higher stages of university education a decrease in quantity of students who were satisfied with their choice of future profession was observed. This is associated with correction of the student's own needs, wishes, motives, and interests in the process of learning. The results of this research can become a basis for developing of approaches that are focused on an increase of self-efficacy of students as the future subjects of professional activity.

Key words: the state of satisfaction with the chosen profession, students-pharmacists, the levels of satisfaction.

Higher State Educational Institution of Ukraine "Bukovinian State Medical University" (Chernivtsi)